

СТАНОВИЩЕ

От проф. Тодорка Игнатова Костадинова, д.и., професор в ПН 3.7 „Администрация и управление” във Факултет по обществено здравеопазване, директор “Акредитация, качество и проектна дейност“ в Медицински университет – Варна, ул. „Марин Дринов“ 55, Варна 9002, тел. 052 677 089, мобилен тел.: 0889588408, e-mail: kostadinova@mu-varna.bg

---

член на научно жури съгласно Заповед № 659/04.10.2024 г. на Ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „доктор на науките“ в професионално направление 3.7 Администрация и управление по специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Автор на дисертационния труд: Моника Рожичка (Monika Różycka)

Тема на дисертационния труд: „За доверието в лидерството в международен контекст на организационната култура на предприятието. Теоретичен и емпиричен анализ“ (*Of trust in leadership in the international context of enterprise organizational culture*).

I. Обща характеристика и актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният ми за разглеждане и становище дисертационен труд съдържа общо 355 страници (формат А4, шрифт Times New Roman 14), и се състои от увод, четири глави, заключение, списък на литературата и шест приложения. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи. Основният текст съдържа 36 таблици, 3 фигури и 25 диаграми. Списъкът на справочната литература се състои от 665 заглавия (300 книги, 279 нормативни документа, 86 интернет източника) на английски и полски език.

Актуалност на темата

Още в увода на дисертацията д-р Рожичка (Monika Różycka) изяснява необходимостта от провеждане на проучване по темата, тъй като досегашните изследвания за доверието не включват предприемачеството и неговите особености в тази сфера, а се изтъкват предимно несигурността и риска на преден план. На лице са малък брой академични изследвания по спецификата на доверието, като ключов ресурс за стартиране на бизнес. В същото време, високото ниво на общо социално доверие се приема за източник на успех, а доверието към лидерите на стартиращи фирми е важна ценност, която осигурява достъп до иновативни ресурси.

Обект на дисертацията е характеризиранието на доверието, разглеждано като една от институционалните ценности, които съставляват организационната култура при осъществяването на процеса на лидерство в предприятията.

Предмет на дисертацията са бизнес лидерите, особено в технологични компании като стартиращи компании, които са базирани в Полша и се разрастват. Времевият хоризонт е 2022-2023 г. в Полша и в страните със западна култура.

В дисертацията са формулирани една основна хипотеза и две спомагателни хипотези. Основната хипотеза е: „Доверието, и по-специално базираната на ценности организационна култура на доверие, е от голямо значение за лидерите на технологичните компании“. Тя се допълва от двете спомагателни хипотези за работните проучвания:

- „Съществува йерархия от ценности, която съставлява организационната култура на доверие между екипи от служители и особено в предприятието“, и

- „Лидерите, които използват по-малко ефективни стилове на управление, увеличават продажбите и печалбите, при условие че има взаимно доверие между лидери и служители едновременно“.

Основната цел на дисертацията е да се развие концепцията за изграждане на доверие на институционално ниво на организациите, по-специално

предприятията, работещи в специфичен контекст, за повишаване на конкурентоспособността и подобряване на ефективността на техните операции.

За изпълнение на тази цел са поставени осем конкретни задачи и са определени ограниченията на изследването.

Методологията на изследването включва качествени и количествени методи, които гарантират получаване на валидни резултати. Изследванията са проведени чрез анкетиране и интервюта в МСП – ИТ, ИСТ, НТ индустрията, с текущо развитие на международните структури или осъществяването на чуждестранна експанзия през последните 2-5 години, включително добра конкурентна позиция и успех в пазарните отношения.

В **първа глава**, озаглавена „**Анализ на лидерството в управлението**“, е направен преглед за идентифициране на произхода, на първичните източници за лидерство и власт, чрез прилагане на триадичната конвенция, идентифицирана като биологично-екзистенциално измерение, принудителна и предоставена власт, чиито елементи не са противоречиви, или взаимно изключващи се, а взаимно допълващи се и преплетени. Направен е критичен преглед на избрани дефиниции за лидерство в литературата, което показва, че то може да бъде концептуализирано от много различни гледни точки. Оценявам авторския принос на Моника Рожичка (Monika Różycka) при анализиране на концепциите за мениджър, предприемач и лидер. Нещо повече – тя предлага определение за бизнес лидер, което се фокусира върху приоритизирането на нуждите на подчинените, взема предвид ролята на взаимното доверие, способността за привеждане на теорията в конкретни действия, и основани на доверие отношения със заинтересованите страни. Много полезни и ценни са описанията на парадигми, модели и стилове по отношение на лидерството, както и обобщенията и изводите в края на всяка глава.

Във **втора глава**, озаглавена „**Концепцията за организационна култура на доверие в международен контекст**“, се разглеждат външни фактори за технологичните компании, които се стремят към чуждестранна експанзия в западните страни. Направена е характеристика на мега трендове и тенденции за раз-

витието на технологичната индустрия, описани са еволюцията и начините за дефиниране на организационната култура, голямото разнообразие и разширени подходи за нейното разбиране. Авторът се съсредоточава върху ценностите, които я съставят. Представен е критичен преглед на литературата, относно голямото разнообразие в разбирането на подходите и идеите за доверие, като се посочва, че стойността на доверието в науката за управление се крие в реалните действия, при условие, че те са искрени и не са симулирани. Авторът показва каталог от десет ценности, които съставят доверието на институционално ниво в организационната култура на предприятията: самоувереност, компетентност (способност), почтеност, достоверност (надеждност), комуникация, сътрудничество, добронамереност, справедливост, лоялност, автентичност. В предложената концепция се отчитат основополагащите ценности и се изтъква значението на реципрочността на доверието в потенциала за развитие на организационната култура. Това обогатява настоящите подходи за институционално изграждане на доверие в организациите.

В трета глава, озаглавена „Контекст на доверието в предприятия от Полша“ са анализирани причините за ниско доверие в Полша, където се намират централите на компаниите. Те са обект на емпиричното изследване. Направен е сравнителен анализ с международни проучвания по темата за доверието, обсъдени са основните дефиниции за стартиращи фирми, и е избрана дефиниция за стартиране като специфична форма на организация в контекста на технологичното предприемачество.

Четвърта глава представя резултатите от емпиричното изследване. Изведени са аргументи относно избора на методи за изследване и са показани техните предимства и недостатъци. Д-р Моника Рожичка (Monika Różycka) дава добри аргументи, че качествено проучване е много подходящо за изследване на доверието, тъй като позволява контекстуализация и откриване на нови концепции, които не са били предварително формулирани и характеризирани. Тази част от дисертацията завършва с резултатите от проучването и представя кон-

цепция за модел на институционално доверие в предприятието в глобалната екосистема, която е идентифицирана с акронима MITrust.

Оценявам високо приложението на процесния подход при изграждането на модела, тъй като той е динамичен и може да се адаптира към различни екосистеми.

Заключението на дисертацията обобщава ясно получените резултати, доказаните хипотези и приносни моменти. Представени са и възможности за изследователска работа, включително разширяване на анализа в изследваната област и на други индустрии, в страни от други континенти и в други културни среди.

II. Приноси на научните изследвания за развитието на научното знание

Разработеният дисертационен труд на Моника Рожичка (Monika Różycka) съдържа теоретични обобщения, анализ на резултатите от авторското проучване, изводи и препоръки на организационно и международно ниво относно лидерството и доверието.

Приемам приносите, посочени в автореферата както следва:

Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Въз основа на теоретичните и емпиричните изследвания на автора е подчертано значението на доверието, разглеждано в специфичния контекст на технологичните стартиращи предприятия в международен план.

Теоретичните знания са обогатени чрез включването на доверието в идентифицирани, специфични и уникални контексти: външни - идентифициране на мегатенденции и характеристики на външната среда, и вътрешни - механизми и модели, които изграждат организационната култура на доверие.

Постигнато е запълване на теоретичната празнина и обогатяване на теоретичните знания, като се предоставя научна информация в областта на доверието в лидерството в предприятията от гледна точка на формирането на организационната култура по време на тяхното разрастване, което подкрепено от емпирични изследвания. Формулирано е собствено определение за доверие, лидер,

лидерство и организационна култура, което допринася за изграждането на нов „Модел на институционалното доверие“ в изследваната област.

Конструирана и предложена е оригинална концепция на MITrust (Модел на институционално доверие), основана на процесния подход, в който се подчертава институционалното измерение на формите и проявите на доверие, чието съдържание и поток на всеки етап оформят отношенията и засягат не само индивидите, но и екипите.

Научно-приложни приноси

Установена е йерархията на идентифицираните елементи, съставляващи организационната култура на доверие: интегритет, компетентност, комуникация, сътрудничество и надеждност, като пет ключови ценности, отговорни за организационната култура на доверие в компанията.

Дисертационният труд допринася за диагностицирането на доверието чрез качествени методи, което допълва знанията от интервютата и организиране на информацията, получена за доверието.

Дисертационният труд идентифицира, характеризира и обобщава актуални мегатенденции и пазарни тенденции, предоставяйки практически знания на лидерите, оформяйки реалността на сектора на технологичните компании в международен контекст и формулирайки насоките на развитие в условията на тяхната глобализация.

Определени са конкретни фактори за наличието на социално доверие в Полша, което може да се счита и за принос към предоставянето на практически знания, тъй като ръководителите често не са наясно защо се случват определени действия и механизми.

Изтъкната е важността на практическото значение и логическата последователност на взаимното доверие при използването на различни лидерски стилове, дори и неефективни, за формирането на нивото на продажбите и печалбите, особено когато липсват изследвания, които да разглеждат въпросите за реципрочността и симетрията на доверието.

Установено е значението на взаимното доверие при използване на различни лидерски стилове, дори неефективни, за формирането на нивото на продажбите и печалбите, което е свързано с подобряване на ефективността на тяхното функциониране и успеха на организацията.

Идентифициран е феноменът „синдром на двуличен лидер“, който включва възприятието на служителите за образа на лидера като двусмислен и неетичен „манипулатор“ поради прилагането от страна на лидера на твърде много различни стилове на управление.

Осигурен е принос за практическото познание, формулиращо насоки за развитие, които могат да бъдат използвани в университетското образование.

III. Автореферат и публикации по труда

Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на дисертационния труд и акцентира върху най-важните моменти и изводи от изследването. Във връзка с темата на дисертацията Моника Рожичка (Monika Różyńska) представя необходимия брой и обем научна продукция и цитирания съгласно Закона за академично развитие на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ). Съгласно приложената справка са събрани необходимите точки за научната степен „Доктор на науките“ по групи индикатори и тяхното съдържание: Група А, индикатор 1 – 50 т.; Група В, индикатор 2 - 100 т.; Група Д, индикатори от 4 до 10 – 275 т., и индикатори от 11 до 13 – 185 т.

IV. Критични бележки и препоръки

Като критична бележка отбелязвам леки разминавания в заглавието на дисертацията на различните места в документите, което приемам като технически пропуск при превода на български език.

Основните ми препоръки за бъдещата работа на Моника Рожичка (Monika Różyńska) са да разработи съвместни сравнителни проучения по изследваните области с колеги от България и да организира научно-приложни форми за дискусия по въпросите за подготовка на човешките ресурси за дигитализация и ефектите на новите технологии върху развитието на лидерството и доверието.

V. Заключение

Въз основа на съдържателното, структурно и комплексно оценяване на представения дисертационен труд, автореферата и публикациите по него, **давам положителна оценка и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят научна степен „Доктор на науките“** на Моника Рожичка (Monika Różycka) в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.7. “Администрация и управление“, специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

Дата: 11.11.2024 г.

гр. Варна

Изготвил становището:

/Проф. Т. Костадинова, д.и./